

นอกนิยามความเป็นไทย ไทย-ปัตตานี: เมื่อเราไม่อาจอยู่ร่วม และแบ่งแยกจากกันได้

ระวีวรรณ ช่อมพฤษ์

สค.ม. (สังคมวิทยา), รองศาสตราจารย์,
กองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

E-mail: Crawewan@bunga.pn.psu.ac.th

ปริญญา นวลเปียน. (2551). นอกนิยามความเป็นไทย ไทย-ปัตตานี: เมื่อเราไม่อาจอยู่ร่วมและแบ่งแยกจากกันได้. ISBN: 978-974-13-3843-6. สงขลา: สถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และศูนย์ทะเลสาบศึกษา. 343 หน้า. 230 บาท.

หนังสือเล่มนี้ เป็นการรวมบทความที่พยายามสะท้อนปัญหาความขัดแย้งและความรุนแรงในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ที่ลึกลงไปกว่าภาพเหตุการณ์ความไม่สงบในระดับพื้นผิวที่ปรากฏอยู่ โดยเริ่มจากบทบรรณาธิการ เรื่อง “ความเป็น ‘ไทย’ และ ‘มลายู’ กับการเมืองของการทำให้กลายเป็นอื่น” โดย ปริญญา นวลเปียน บทบรรณาธิการได้ทำหน้าที่สรุปประเด็นหลักๆ ของแต่ละบทความและความเกี่ยวโยงของบทความที่นำเสนอไว้ได้อย่างดี เพื่อให้ผู้อ่านมีความเข้าใจเบื้องต้นก่อนที่จะอ่านรายละเอียดของเนื้อหาในแต่ละบทความ

บทความอีก 10 เรื่อง มีทั้งที่เป็นบทความแปลของนักวิชาการจากต่างประเทศและบทความโดยนักวิชาการไทย ซึ่งสามารถแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. ส่วนแรก เป็นบทความที่นำเสนอถึงชุดความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐไทยกับปัตตานี ทั้งด้านประวัติศาสตร์ เชื้อชาติ ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ซึ่งเป็นที่มาของสาเหตุแห่งความขัดแย้งที่พัฒนาเป็น ความรุนแรงในแต่ละยุคสมัยต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งที่สะท้อนผ่านนโยบายของรัฐบาลไทย เหตุการณ์ ความรุนแรงต่างๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งที่สะท้อนผ่านงาน วรรณกรรม ชุดความคิดดังกล่าวนำเสนอผ่านบทความ 6 เรื่อง สองเรื่องแรกของ รองศาสตราจารย์ ดร.วัน กาเดร์ เจ๊ะมาน บทความของ ดร.แพทริก โจรี, พิเชฐ แสงทอง, อภิชาติ จันทร์แดง และโชคชัย วงษ์ตานี

สำหรับนักวิชาการและผู้สนใจปัญหาความไม่สงบในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ บทความที่ นำเสนอในส่วนนี้เป็นที่รับรู้กันมานาน ที่น่าสนใจคือ การนำเสนอของ รองศาสตราจารย์ ดร.วัน กาเดร์ เจ๊ะมาน ซึ่งเป็นอดีตผู้นำขบวนการเบอร์ซาตู ใน “ปัญหาของ ปาตานีและไทย: เมื่อเราไม่อาจอยู่ร่วมและแบ่งแยก จากกันได้” ได้เสนอหลักเกณฑ์ 3 ข้อ ที่ต้องปฏิบัติ เพื่อลดความขัดแย้งและส่งเสริมให้เกิดความสงบขึ้นใน พื้นที่ คือ หลักนิติรัฐ ความเสมอภาคทางการศึกษา และ เสรีภาพในการนับถือศาสนาและการปฏิบัติทางวัฒนธรรม (หน้า 24) และอีกบทความโดยผู้เขียนคนเดียวกัน คือ “ปัญหาการต่อสู้ของขบวนการปลดปล่อยปาตานี” ทำให้ เห็นพัฒนาการของขบวนการปลดปล่อยปาตานีโดยกลุ่ม ต่างๆ แนวคิดที่ต่างกันของประเทศไทยและขบวนการแบ่งแยก ดินแดนยังคงดำรงอยู่ ซึ่งเป็นปัญหาของประเทศไทยที่ต้อง ลดบทบาทของกลุ่มนี้ลงให้ได้ โดยต้องยึดหลักการที่ได้ นำเสนอไปก่อนหน้านี้นี้ หรือแม้แต่ที่สะท้อนผ่านงาน วรรณกรรม

บทความของ พิเชฐ แสงทอง ใน “ผจญภัยในแดน มหัจจรรย์: ภารกิจของความเป็นไทยในวรรณกรรมว่า ด้วยมลายูมุสลิม” ในฐานะนักวิจารณ์วรรณกรรมที่ “ศึกษา การสร้างภาพตัวแทน (representation) ชาวมลายูมุสลิม ของวรรณกรรมไทยสมัยใหม่ โดยวิเคราะห์จากเรื่องสั้น และนวนิยายเกี่ยวกับมลายูมุสลิมของนักเขียนไทยตั้งแต่ ช่วงทศวรรษที่ 2480 ถึงปัจจุบัน” (หน้า 49)

การวิเคราะห์งานวรรณกรรมของพิเชฐนำเสนอใจมาก ในแง่ของการตีความ บางเรื่องที่ยกขึ้นมาวิเคราะห์นั้น

ผู้เขียนเคยอ่านและไม่ได้รู้สึกหรือสำนึกถึง “ตัวตนอัน ลึกลับของมลายูมุสลิม” (หน้า 56) อย่างไรก็ตาม การนำ งานวรรณกรรมมาวิเคราะห์ตีความเคียงคู่ไปกับบทความ ที่สะท้อนความจริงในเหตุการณ์จริงในพื้นที่สามจังหวัด ชายแดนภาคใต้ที่นับว่าเป็นความแปลกใหม่ได้อรธรส ซึ่งไม่เคยนึกถึงมาก่อนในแง่มุมต่างๆ ที่พิเชฐเสนอ แต่สำหรับนักวิจารณ์วรรณกรรมด้วยกันอาจเป็นเรื่อง ธรรมดา

2. ส่วนที่สอง ภายใต้กระบวนการประชาธิปไตย และกระแสโลกาภิวัตน์, อิสลามานุวัตร รวมทั้งกระแส ความตื่นกลัวมุสลิมในเรื่องความรุนแรง โดยมองผ่าน บทความ 4 เรื่อง ของ รศ.ดร.วัน กาเดร์ เจ๊ะมาน, ศ.ดร. อับดุล ราซิด โมเต็น, ซากีย์ พิทักษ์คัมพล และ ดร.นิพนธ์ โชะเฮง นอกจากนำเสนอปัญหาและพัฒนาการของ ขบวนการปลดปล่อยปาตานีแล้ว รศ.ดร.วัน กาเดร์ เจ๊ะมาน ยังได้เสนอบทความ “กระบวนการประชาธิปไตยกับการ แก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนใต้” โดยชี้ให้เห็นว่า “แท้ที่ จริงแล้ว แนวทางการสร้างความเป็นประชาธิปไตยหาได้ เป็นอุปสรรคต่อความพยายามในการบูรณาการแห่งชาติ ของรัฐบาลไทย แต่ในทางตรงกันข้ามกลับจะเป็นการส่งเสริมกระบวนการบูรณาการแห่งชาติของประเทศไทยที่ได้ พยายามดำเนินการมาโดยตลอดนั่นเอง” (หน้า 173-174)

บทความเรื่อง “ประชาธิปไตยกับการพัฒนา: ประสบการณ์และความคาดหวังจากโลกมุสลิม” ของ รศ.ดร.อับดุล ราซิด โมเต็น เสนอความแตกต่างหลัก สำคัญระหว่าง “ประชาธิปไตย” กับ “ระบบการเมืองแบบ อิสลาม” และชี้ให้เห็นปัญหาอุปสรรคและแนวทาง ประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับอุดมการณ์และค่านิยมของ สังคมมุสลิมในประเทศต่างๆ อีกทั้ง สนับสนุนระบบ การเมืองแบบอิสลามที่ผู้เขียนบทความเห็นว่าสอดคล้อง กับยุคสมัย

บทความเรื่อง “ทัศนะของอิสลามต่อความรุนแรง: ความท้าทายในยุคสมัยการก่อการร้ายสากล” ของ ซากีย์ พิทักษ์คัมพล ช่วยทำให้เข้าใจหลักการที่แท้จริงของ ศาสนาอิสลามต่อทัศนะความรุนแรง บทความเรื่องนี้

คงช่วยทำให้ผู้อ่านเข้าใจ และไม่เหมารวมว่าอิสลามเกี่ยวข้องกับความรุนแรง

ใน “อิสลามานูวัตร์และอิสลามานูวัตร์องค์ความรู้: บริบทของมุสลิมในประเทศไทย” โดย ดร.นิพนธ์ โชะเฮง ที่พยายามชี้ให้เห็นความพยายามของปัญญาชนมุสลิมที่จะผนวกองค์ความรู้สมัยใหม่ให้เข้ากับหลักการศาสนา เป็นอิสลามานูวัตร์องค์ความรู้ โดยยกตัวอย่างกรณีวิทยาลัยอิสลามยะลาซึ่งเป็นของเอกชน กับวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี นับว่าบทความนี้ คงช่วยให้นักวิชาการอื่นๆ เข้าใจหลักสูตรและเปิดใจยอมรับอิสลามานูวัตร์องค์ความรู้มากขึ้น

คุณค่าของหนังสือเล่มนี้ อยู่ที่ความหลากหลายของบทความที่ต่างมุมมองในปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และนำเสนอรวมไว้ในเล่มเดียวกัน ช่วยให้ผู้อ่านจุกคิดและมีมุมมองต่อปัญหาดังกล่าวได้

หลากหลายมากขึ้น รวมทั้งเข้าใจความซับซ้อนของปัญหาในพื้นที่ได้มากยิ่งขึ้น ทั้งประเด็นทางการเมือง สังคม การศึกษา และวัฒนธรรม หนังสือเล่มนี้เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับผู้ต้องการทราบข้อเท็จจริง พัฒนาการของปัญหาและความขัดแย้งในพื้นที่ ขณะเดียวกันก็มีประโยชน์สำหรับ นักศึกษา ประชาชนทั่วไป นักรัฐศาสตร์ นักวิชาการสาขาอื่นที่สนใจ และผู้กำหนดนโยบายในการแก้ปัญหาความไม่สงบ หรือแม้กระทั่งมลายูมุสลิมในพื้นที่เองก็สมควรที่จะได้อ่าน เพื่อความเข้าใจร่วมกัน ในการที่จะผลักดันทำภารกิจต่างๆ ให้ความสงบสุขกลับคืนมาในพื้นที่ชายแดนภาคใต้

นอกจากนี้ การมีภาคผนวกลำดับเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ (พ.ศ.2547-2550) ในรูปของตารางที่ดูเข้าใจง่าย ระบุวันที่ เดือน ปี เหตุการณ์ และความสูญเสีย ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์นั้นๆ ช่วยทำให้หนังสือเล่มนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

